

...

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
részitélete**

Az ügy száma: Pfv.I.20.485/2021/4. szám

A tanács tagjai: Dr. Orosz Árpád a tanács elnöke
Dr. Kiss Gábor előadó bíró
Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Oppenheim Ügyvédi Iroda
ügyintéző: Dr. Kiss M Tibor ügyvéd

Az alperes:

Az alperes képviselője: Jarovinszkij Ügyvédi Iroda
ügyintéző: Dr. Jarovinszkij Igor ügyvéd

A per tárgya: tulajdonjog megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.401/2020/13.

Az elsőfokú bíróság és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 34.G.40.898/2019/101.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.401/2020/13. számú jogerős részítéletét a felülvizsgálattal támadott részében hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság részítéletét részben megváltoztatva mellőzi a felperes viszontkeresetét elutasító részének a másodfokú bíróság által helybenhagyott rendelkezését.

A felperes felülvizsgálati eljárási költségét 4.500.000 (négymillió-ötszázezer) forintban, az alperesét 1.000.000 (egymillió) forintban állapítja meg.

A részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes jogelődjét 1988. november 1-jén a C. Állami Vállalat alapította. Az alapító az összesített apportlista szerint – egyebek mellett 869.530.000 forint értékben gépeket, berendezéseket és járműveket – összesen 1.377.300.000 forint értékű apportot bocsátott az alapításkor a jogelőd rendelkezésére.

[2] Az alapítás napján a felperes jogelődje bérleti szerződést kötött az 1993. december 31-ig tartó határozott időre az alapító állami vállalattal mint bérbeadóval. A felperes jogelődje az írásbeli megállapodás mellékletében felsorolt, az alapító tulajdonában álló összesen 1.617.200.000 forint értékű ingatlanokat, 639.200.000 forint értékben gépeket és berendezéseket, illetve a 2.600.000 forint értékű m-i üdülőt vette bérbe.

[3] A felek a szerződés 2. pontjában rögzítették, hogy a bérlet lejárta után a gépek és berendezések térítés nélkül a felperes jogelődje tulajdonába kerülnek, az ingatlanok tulajdonjogát 1993. szeptember 30-ig, az üdülő tulajdonjogát 1989. március 1-jéig rendezik. A megállapodás 5. pontja értelmében a felperes jogelődje a bérelt állóeszközöket idegen tulajdonként köteles nyilvántartani, a 7. pont szerint a bérleti díj a bérbe vett eszközök átadáskori bruttó értékére vetítve számítandó. Annak mértéke a szerződésben rögzített, évenként meghatározott %-os összeg, amelyet 20-30-30-20%-os negyedévenkénti megoszlásban havonta, a hó utolsó napján esedékesen az általános forgalmi adóval (áfával) növelten kell a felperesnek átutalással megfizetnie.

[4] A felperes a bérbeadó kezelésében álló ingatlanra egy Maerz kemencét épített, majd 1992. október 20-án szerződést kötött a kezelővel a felépítmény földtől elkülönülő, önálló tulajdonjogának megszerzésére. 1992. december 21-én a földhivatal az említett kemencét önálló ingatlanként 1. helyrajzi számon nyilvántartásba vette és arra a felperes tulajdonjogát bejegyezte a 2. helyrajzi számú ingatlant terhelő földhasználati joggal együtt.

[5] A felperes az 1993. december 30-án megkötött adásvételi szerződéssel megvásárolta a szintén a per tárgyát képező m-i 2. helyrajzi számú ingatlanon található két klinkerkemencét.

[6] Az Állami Vagyongynökség (ÁVÜ) az 1993. július 28-án kelt határozatával rendelkezett – egyebek mellett – a bérleti szerződésben felsorolt, utóbb az 1994. július 6-i emlékeztetőben 876.000.000 forint könyv szerinti értéken megjelölt állóeszközöknek a C. vállalattól történő elvonásáról.

[7] Ezt követően, 1994. január 1-jei hatállyal az elvont ingatlanok, gépek és berendezések használatára a felperessel újabb bérleti szerződést kötött azzal, hogy annak időtartama abban a hónapban jár le, amikor a bérlettel érintett eszközöket a privatizációs eljárás során értékesíti. A szerződés leghosszabb időtartamát egy évben határozták meg. Kikötötték, hogy a felperes a megállapodás 2. számú mellékletében tételesen felsorolt eszközöket – beleértve az ott említett földterületeket is – a korábban kötött bérleti szerződésben rögzített módon meghatározott bérleti díj megfizetése fejében jogosult használni.

[8] 1994. március 3-án az ÁVÜ és a felperes között létrejött megállapodásban a felek részletezték, hogy a bérleti díj éves összege megegyezik a számviteli törvény alapján számított 1994. évi értékcsökkenési leírással, vagy a bérleti szerződés korábbi megszűnése esetén annak arányos részével. Rendelkeztek arról, hogy a bérleti díj fizetése negyedévi megoszlásban, ezen belül havi egyenlő ütemben minden hónap utolsó napján esedékes. A megállapodás 3. pontja szerint a bérlet utolsó hónapja az a hónap, amelyben a bérbeadó a bérelő gazdasági társaságban meglévő részvényei és a jelen megállapodás által érintett eszközök privatizációjára vonatkozóan harmadik személlyel érvényes szerződést köt. A bérlet maximális időtartamát egy évben rögzítették. A bérleti szerződés 1994. augusztus 31-én megszűnt.

[9] A felperes alapítójától elvont vagyon értékesítésére indult privatizációs eljárásban 1994. augusztus 8-án az alperes és jogelődei az állami vagyont kezelő szervezettel adásvételi szerződést (a továbbiakban: privatizációs szerződés) kötöttek. E szerint a vagyonkezelő eladta az alperesnek és jogelődeinek a felperes jogelődje jegyzett tőkéjének 44,94%-át megtestesítő részvényeit, a jogelőd által bérbe vett 876.000.000 forint könyv szerinti értékű, a szerződés 3. számú mellékletében megjelölt állóeszközöket, illetve a 4. számú mellékletben helyrajzi szám szerint felsorolt ingatlanokat.

[10] A privatizációs szerződés megkötését követően az alperes és jogelődei tárgyalásokat folytattak a felperes jogelődjével az általa korábban kötött bérleti szerződés alapján használt állóeszközök eladására vonatkozó adásvételi szerződés megkötése érdekében. A felek többször kifejezésre juttatták azt az igényüket is, hogy amíg a megállapodás nem jön létre, a felperes jogelődjével bérleti szerződést kívánnak kötni az általa birtokban tartott, de egyébként az alperes és jogelődei tulajdonában álló vagyontárgyak használatára. A felperes jogelődje az alperes jogelődei által javasolt tartalmú adásvételi szerződés megkötésétől, valamint az újabb bérleti szerződés megkötésétől elzárkózott.

[11] A felperes jogelődje a perbeli ingatlanokat és vagyontárgyakat továbbra is birtokban tartotta és az ingatlanokon különböző beruházásokat végzett. 2014. április 7-én az alperes és jogelődei a perbeli ingatlanokat, állóeszközöket és gépeket birtokba vették.

[12] A felperes módosított keresetében egyrészről annak a megállapítását kérte, hogy az alperes és jogelődei (a korábbi II-VI. rendű alperesek) és közte 1994. augusztus 23-án adásvételi szerződés jött létre mindazokra a vagyontárgyra, amelyek az 1994. augusztus 8-án kötött privatizációs szerződés 3. és 4. számú mellékletében lettek felsorolva. Az elsőfokú bíróság a 25.G.75.298/2000/87. számú ítéletével a keresetnek helyt adott, és megállapította a szerződés érvényes létrejöttét. A Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság a Gf.31.934/2002/8. számú részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva a keresetet elutasította, a többi kereseti kérelem tárgyában az elsőfokú bíróságot az eljárás folytatására utasította. A jogerős részítélet szerint az alperesek nevében a felperes által hivatkozott adásvételi szerződés megkötésénél az M. Kft. álképviselőként járt el.

[13] A felperes következő kereseti kérelmében annak a megállapítását kérte, hogy az 1994. augusztus 8-án megkötött szerződés vele szemben hatálytalan, mert a szerződés tárgyát képező ingatlanokban és ingóságokban tulajdoni hányaddal rendelkezik. Utalt arra is, hogy a

szintén a per tárgyát képező m-i 2. helyrajzi számú ingatlanon a jogelődje által épített két klinkerkemence tulajdonjogát egy 1993 decemberében kötött megállapodással megszerezte. Az elsőfokú bíróság a 16.G.41.619/2008/11. számú rész- és közbenső ítéletével a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság 14.Gf.40.414/2009/24. szám alatt az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletét megváltoztatva a keresetet elutasította, ezt meghaladóan azt – részítéletet hozva – hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította. A Legfelsőbb Bíróság a Gfv.X.30.252/2010/5. számú részítéletével a jogerős részítéletet hatályában fenntartotta.

[14] A felperes további kereseti kérelme annak a megállapítására irányult, hogy a m-i 2. helyrajzi számú ingatlan tulajdonjogát ráépítéssel megszerezte, illetve hozzáépítéssel tulajdoni hányadot szerzett az ingatlanban és további három külterületi ingatlanban. Eshetőlegesen kereseti kérelme az 1994. augusztus 8-án megkötött privatizációs szerződés részbeni érvénytelenségének a megállapítására irányult. Szintén eshetőlegesen kártérítési igényt is előterjesztett. A Kúria Gfv.VII.30.218/2013/8. számú hatályon kívül helyező végzése folytán megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a 7.G.41.619/2008/151. számú részítéletével a felperes ez irányú kereseti kérelmeit elutasította. A másodfokú bíróság a 10.Gf.40.823/2013/14. számú részítéletével az elsőfokú részítéletnek a keresetet elutasító rendelkezését helybenhagyta. A Kúria a Gfv.VII.30.229/2014/12. számú részítéletével a jogerős részítéletet hatályában fenntartotta.

[15] A felperes a 2016. április 20-án kelt előkészítő iratában (12/F/1.) további keresetet terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a keresetben megjelölt valamennyi dolog – köztük a két klinkerkemence és az apportlista tárgyai – az ő tulajdona, továbbá kötelezze az alperest azok birtokba adására. Az elsőfokú bíróság a 19. sorszámu végzésével tájékoztatta a felperest, hogy el nem bírált kereset hiányában a kereset módosítására nincs eljárásjogi lehetőség, az el nem bíralt – alább ismertetett – viszontkeresettel szemben a felperes már viszontkeresetet nem terjeszthet elő, ezért a felperes előkészítő iratában foglaltakat a viszontkeresettel szembeni érdemi védekezésként bírálja el. A felperes az eljárás szabálytalansága elleni kifogást terjesztett elő, amelyet az elsőfokú bíróság a 23. sorszámu végzésével bíralt el: azt figyelmen kívül hagyta és utalt rá, hogy amennyiben a felperes a bíróság álláspontjával nem ért egyet, lehetősége van új számon, új kereset előterjesztésére.

[16] Az alperes és jogelődei az eljárás során több viszontkereseti kérelmet terjesztettek elő. Azok egy részét az elsőfokú bíróság a 7.G.41.914/2014/50. számú részítéletével elutasította. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság részítéletét a 10.Gf.40.298/2015/11. számú részítéletével helybenhagyta. A Kúria a jogerős részítéletet a Gfv.VII.30.105/2016/6. számú részítéletével hatályában fenntartotta.

[17] Az alperes az 1994. augusztus 8-án kelt privatizációs szerződés 3. és 4. számú mellékletében felsorolt vagyontárgyak birtokba adása iránt előterjesztett viszontkeresetét (a továbbiakban: elsődleges viszontkereset) a szintén a per tárgyát képező ingatlanok időközben történt birtokba vételére tekintettel leszállította, azt a „perköltségigény” vonatkozásában tartotta fenn.

[18] A per során az alperes 1995. május 16-án használati díj megfizetése iránt is előterjesztett viszontkeresetet (másodlagos viszontkereset), amelyet utóbb módosított. A módosított viszontkeresetében használati díj címén az 1994. szeptember 1-jétől 2014. április 7-ig terjedő időszakra 24.884.673.809 forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni a felperest. A késedelmi kamatigényét 2014. április 30-ig 18.089.159.899 forintban határozta meg, 2014. május 1-jétől a kifizetés napjáig 24.884.673.809 forint összeg után a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatra tartott igényt.

[19] Arra hivatkozott, hogy a felperes és jogelődje jogcím hiányában birtokolta azokat az ingatlanokat és ingóságokat (gépek, berendezések), amelyeket ő és jogelődei az általuk kötött privatizációs szerződéssel megszereztek. Álláspontja szerint a felperes az általa csatolt apportlistán (1/F/11.) szereplő gépeken és berendezéseken az alapításakor nem szerezhett tulajdonjogot, mert azok az alattuk lévő ingatlanokkal alkotórészi kapcsolatban vannak, ezért forgalomképtelennek minősülnek. Szerinte ugyanez vonatkozik a két klinkerkemencére is. Okfejtése szerint a perben korábban a felsőbb bíróságok ítélt dolog hatályával mondták ki, hogy a felperes által 1/F/11. szám alatt csatolt melléklet hiteles apportlistának nem fogadható el, a felperes jogelődjének a bejegyzése tárgyában hozott végzés nem tartalmazza tételesen, hogy mely eszközök képezték az apport tárgyát.

[20] A felperes kérte a használati díj megfizetése iránti viszontkereset elutasítását. Egyrészt arra hivatkozott, hogy az igény a 2005. október 6-ig terjedő időszakra elévült, mert az alperes először csak a 2010. október 6-án előterjesztett beadványában utalt a felek között korábban létrejött bérleti szerződésre és annak a megszűnésére. Állította, hogy a használati díjigénnyel érintett két klinkerkemencének és a jogelődje alapításakor az apport tárgyát képező eszközöknek ő a tulajdonosa, így azok használatával összefüggésben használati díj iránti igényt az alperes nem érvényesíthet. Egyebekben vitatta a viszontkereset összecszerűségét, azt legfeljebb 863.949.633 forint összegben találta megalapozottnak. Vitatta, hogy az alapításakor rendelkezésre bocsátott apporttárgyak, továbbá a két klinkerkemence az alperes ingatlanaival alkotórészi kapcsolatban állnak, ezért szerinte azok használata után használati díjigény nem érvényesíthető. Az alkotórészi minőséggel összefüggésben általa előadottak alátámasztására, valamint a használati díj mértékével kapcsolatban magánszakértői véleményt csatolt.

[21] A viszontkeresettel szemben 25.103.197.622 forint összeg erejéig beszámítási kifogást is előterjesztett. Arra hivatkozott, hogy a perbeli ingatlanok egy részén ráépítési és hozzáépítési jellegű beruházásokat végzett, továbbá a perbeli gyárkomplexum birtoklásával összefüggésben szükséges költségei merültek fel.

[22] Az alperes vitatta, hogy az igénye részben elévült, és alaptalannak tartotta a felperes beszámítási kifogását.

[23] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 11.656.101.369 forintot és ennek 1994. október 1-jétől a 2001. december 31-ig terjedő időre a jegybanki alapkamat kétszeres szorzatával megegyező, 2002. január 1-jétől a 2004. december 31-ig terjedő időre évi 11%, 2005. január 1-jétől a kifizetés napjáig a

jegybanki alapkamat 7%-kal növelt összegével megegyező mértékű kamatát. Ezt meghaladóan a viszontkeresetet elutasította.

[24] Az elsőfokú bíróság a felperes egyes tulajdoni igényeiről rendelkező jogerős részítéletek alapján – külön utalva a Kúria Gfv.VII.30.229/2014/12. számú részítéletére – tényként kezelte, hogy a felperes a perbeli ingatlanok és a privatizációs szerződéssel érintett eszközök és a két klinkerkemence vonatkozásában jogalap nélküli birtokosnak minősült, ezért a viszontkeresetet a jogalapja tekintetében megalapozottnak találta.

[25] Az alperes előadására tekintettel szakértői bizonyítást folytatott le annak megállapítása céljából, hogy a felperes apportlistáján (1/F/11) szereplő eszközök és a két klinkerkemence az érintett ingatlanokkal alkotórészi kapcsolatban állnak-e. Szakértőként a P. Kft.-t rendelte ki.

[26] A szakértő a szakvéleményében az apportlistán szereplő tételeket csoportosította és az „A” jelű csoportba sorolta azokat, amelyek szerinte alkotórészi kapcsolatban állnak az ingatlanokkal, mert a kapcsolat megszüntetése jelentős értékvesztéssel vagy a használhatóság elvesztésével jár. Az „F” jelű csoportba – tartozékként minősítve – azokat a tételeket sorolta, amelyek nem alkotórészi kapcsolatban állnak az ingatlanokkal, de az adott eszköz és az épület között funkcionális kapcsolat áll fenn abban az értelemben, hogy annak megszüntetésével a cementgyártás technológiai folyamata megszűnik, vagy jelentős mértékben befolyásolja a működést. Az „N” jelű csoportba sorolta azokat az eszközöket, amelyek „megszüntetése” a technológiai munkafolyamat szempontjából nem jár zavarral, az adott tétel funkcióját tekintve nem része a termelési folyamatnak.

[27] A beszerzett szakértői vélemény alapján az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a szakértő által „A” és „F” minősítéssel jelzett apporttárgyak az alattuk lévő földrészlettel, illetve épülettel alkotórészi kapcsolatban állnak, az „N” minősítéssel megjelölt apporttárgyak pedig tartozéknak minősülnek. Utalt arra is, hogy a periratok azt támasztják alá, hogy az ügyben korábban eljáró bíróságok nem fogadták el a felperes által készített listát olyan hiteles listának, amely az általa felsorolt eszközök esetében a tulajdonjogát bizonyította volna (Fővárosi Ítélet 14.Gf.40.414/2009/24. számú részítélet, Kúria Gfv.X.30.252/2010/5. számú részítélet).

[28] A klinkerkemencék kapcsán kiemelte, hogy azokról az 1993. december 30-án megkötött szerződés (12/F/1. számú beadvány 7. számú melléklete) előzményeként a felek között létrejött bérleti szerződés 2. pontjában a felek úgy rendelkeztek, hogy annak lejártát követően a gépek és berendezések térítés nélkül a felperes jogelődje mint bérelő tulajdonába kerülnek. Tényként állapította meg, hogy a klinkerkemencék tulajdonjoga – az alperes által sem vitatottan – átruházásra került azt megelőzően, hogy az ÁVÜ a C. vállalat vagyonát elvonta, mert a C. vállalatból bérbe vett eszközöket 1993. december 31-ei hatállyal vonta el, a bérleti szerződés 1993. december 30-án járt le, így a tulajdonos a klinkerkemencék tulajdonjogáról lemondott. Álláspontja szerint azonban a klinkerkemencék az alapul fekvő ingatlannal szintén alkotórészi kapcsolatban állnak, így azokat önállóan nem lehetett volna átruházni.

[29] Hangsúlyozta, hogy ha az apportlistán szereplő tételek egymással funkcionális kapcsolatban állnak, a technológiai folyamatból való kiemelésük a cementgyártás folyamatában akadályt, a vezérgép esetén pedig a folyamat ellehetetlenülését eredményezi. Utalt arra is, hogy a klinkerkemence a gépalapon keresztül kapcsolódik a talajhoz, és alkotórésznek tekinthető. Szintén utalt rá, hogy az igazságügyi szakértő szerint a funkcionális követelményeket a cementgyártásból levezethető célkitűzések határozzák meg, a funkciók a feladathoz rendelve és aszerint vizsgálhatók, a gépalapok pedig funkciójukat tekintve a rájuk telepített gépektől nem választhatók szét.

[30] A használati díj megállapítása céljából szintén szakértői bizonyítást folytatott le és szakértőként a korábban eljáró P. Kft.-t rendelte ki. A szakértő, a bíróság felhívására is figyelemmel, a perbeli időszakra a használati díjat éves bontásban határozta meg. Az elsőfokú bíróság a szakértői véleményt mint aggálytalanít ítélezése alapjául elfogadta.

[31] A klinkerkemencék kapcsán, figyelemmel az alkotórészi kapcsolatra, szintén megalapozottnak tartotta a használati díj iránti igényt.

[32] Az alperes beszámítási kifogását alaptalannak találta.

[33] Rögzítette, hogy miután az alperes a birtokba adás iránti (elsődleges) viszontkereseti kérelmét – figyelemmel arra, hogy az igazságügyi szakértői bizonyítással felmerült költségekkel kapcsolatban a díjmegállapító végzések elleni fellebbezések elbírálása folyamatban van – a perköltségre leszállította, ezért a perköltség viseléséről mindkét viszontkereseti kérelem vonatkozásában kiegészítő ítéletben fog rendelkezni.

[34] A felperes fellebbezése és az alperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének a 11.656.101.369 forint megfizetésére vonatkozó rendelkezését helybenhagyta; a késedelmi kamat megfizetésére kötelező rendelkezését megváltoztatta és a felperest 2004. június 18-tól 2004. december 31-ig évi 11%-os, 2005. január 1-jétől a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7%-kal növelt összegével megegyező mértékű késedelmi kamat megfizetésére kötelezte; az ezt meghaladó késedelmi kamatigény tekintetében a viszontkeresetet elutasította. A beszámítási kifogást elutasító ítéleti rendelkezést hatályon kívül helyezte, és ebben a körben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

[35] Kifejtette, hogy a 10.Gf.40.823/2013/14. számú jogerős részítéletével a kereseti kérelmek vonatkozásában lezárult a jogvita, a per a továbbiakban kizárólag a viszontkereseti kérelmek tekintetében folytatódott. Erre tekintettel – szerinte – helytállóan jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy elbírálatlan kereseti kérelem hiányában a 2016. április 20-ai tárgyaláson közölt keresetváltoztatásnak nem lehetett helye, ebből következően az érdemi döntést sem igényelhetett, az ezzel kapcsolatos határozathozatal elmaradása nem ütközik a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 213. § (1) bekezdésébe.

[36] Utalt rá, hogy a per irataiból kitűnően az alperes a birtokba adásra irányuló elsődleges viszontkereseti kérelmét leszállította, és birtokba kerülése folytán a felperest csak a perköltségben kérte marasztalni. Az elsőfokú bíróságnak ezért kizárólag a perköltségről kellett határozatot hoznia, a birtokba adásra irányuló főkövetelés megszűnése folytán a perköltségigényről történő döntéssel meríthette ki a leszállított elsődleges viszontkeresetet. Ehhez pedig – érvelt – az ítélet indokolásában állást kellett foglalni arról, hogy a leszállítással érintett viszontkereset tekintetében az alperes pernyertesnek minősül-e, azaz a birtokba adást alappal kérte-e. Rámutatott, hogy az elsőfokú bíróságnak abból a jogi következtetéséből, hogy a két klinkerkemence és az apportlista tételei nem forgalomképesek, és ezért nem kerülhettek a felperes tulajdonába, közvetetten az e dolgok birtokba adása iránti viszontkereseti kérelem megalapozottsága is következik. Ezzel összefüggésben az volt az álláspontja, hogy ez csak azt tette lehetővé az elsőfokú bíróság számára, hogy döntsön a viszontkeresethez kapcsolódó perköltség viselése kérdésében; a perköltség összegének – amelynek része a szakértői díj – meghatározását viszont nem, mert az igazságügyi szakértő díjazására vonatkozó végzések az elsőfokú bíróság ítélete meghozatala időpontjában még nem emelkedtek jogerőre.

[37] Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság azzal, hogy az ügyben a perköltségről való rendelkezést mellőzve döntött, megsértette az ítélet teljességének az elvét. Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság tudatosan mellőzte az összegaszerűségét illetően még függőben lévő szakértői díjakra tekintettel a perköltségről való rendelkezést, a határozat kiegészítésének jogintézménye viszont alapvetően nem ennek az eljárásjogi helyzetnek, hanem az ítélet meghozatalakor nem észlelt döntésbeli mulasztásnak az orvoslását célozza. Szintén hangsúlyozta, hogy a kiegészítés eljárásjogi lehetőségének a jogalkotói céllal nem összhangban álló alkalmazása a bírói gyakorlatban nem kívánatos, ugyanakkor mivel ebben az ügyben a kiegészítő ítélettel a fellebbezésben sérelmezett hiányosság elvileg orvoslást nyerhet, ez az eljárásjogi szabálysértés az ítélet hatályon kívül helyezésére nem szolgálhat alapul.

[38] Szerinte nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az igazságügyi szakértői bizonyítás során rendező elvként az adott dolog technológiai folyamatban betöltött szerepét, nélkülözhetőségét is vizsgáltatta. Hangsúlyozta, hogy az igazságügyi szakértői bizonyítás aggálytalan eredményre vezetett, a dologkapcsolat jogi minősítéséhez szükséges releváns műszaki tények az elsőfokú bíróság rendelkezésére álltak. Érvelése szerint helytállóan vette figyelembe az elsőfokú bíróság a szakértő nyilatkozatát, miszerint a klinkerkemencék a cementgyártás nélkülözhetetlen vezérberendezései, azok a gépalapon keresztül kapcsolódnak a talajhoz, amely körülmény a vonatkozásukban indokoltá teszi az alkotórészi jelleg megállapítását.

[39] Szerinte nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az „N” jelű eszközcsoportra a tartozéki minősítést indokoltnak találta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 95. § (2) bekezdése szerinti törvényi vélelem alkalmazásával.

[40] Kiemelte, hogy a felperes a fellebbezésében alappal sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a beszámítási kifogását elutasította, ezért a beszámítási kifogást elutasító részében az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot ebben a körben az eljárás megismétlésére utasította.

[41] A jogerős részítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amely elsődlegesen annak – az elsőfokú ítéletnek a 11.656.101.369 forint megfizetésére kötelező rendelkezését helybenhagyó és a kamatot érintő rendelkezését részben megváltoztató részének – részben, az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult.

[42] Másodlagosan kérte a jogerős részítélet részbeni hatályon kívül helyezése mellett olyan tartalmú határozat meghozatalát, hogy a Kúria az alperes elsődleges viszontkeresetét utasítsa el, a másodlagos viszontkeresetnek annyiban adjon helyt, hogy a privatizációs szerződés 3. és 4. számú mellékletében foglalt ingatlanok után fizetendő használati díjat 369.582.788 forintban állapítsa meg.

[43] Harmadlagosan kérte a jogerős részítélet részbeni hatályon kívül helyezése mellett olyan tartalmú határozat meghozatalát, hogy a Kúria az alperes elsődleges viszontkeresetét a perbeli apporttárgyak és a két klinkerkemence vonatkozásában utasítsa el és a privatizációs szerződés 3. és 4. számú mellékletében szereplő ingatlanok vonatkozásában az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítsa, a másodlagos viszontkeresetét pedig az apporttárgyak és a két klinkerkemence után fizetendő használati díj vonatkozásában utasítsa el, és a privatizációs szerződés 3. és 4. számú mellékletében foglalt ingatlanok használati díját 369.582.788 forintban állapítsa meg.

[44] Negyedleges kérelme a jogerős részítélet részbeni hatályon kívül helyezése mellett arra irányult, hogy a Kúria az alperes elsődleges viszontkeresetét utasítsa el, az „F” és „N” betűvel jelzett apporttárgyak és a két klinkerkemence vonatkozásában, továbbá az „A” betűvel jelzett apporttárgyakat illetően az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítsa, a másodlagos viszontkeresetet az „F” és „N” betűvel jelzett apporttárgyak és a klinkerkemence után fizetendő használati díj vonatkozásában utasítsa el, az „A” betűvel jelzett apporttárgyak használati díjak vonatkozásában az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítsa, továbbá a privatizációs szerződés 3. és 4. számú mellékletében foglalt ingatlanok után fizetendő használati díjat 369.582.788 forintban állapítsa meg.

[45] A Kúria a Pfv.I.20.762/2019/13. számú részítéletével a jogerős részítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályon kívül helyezte és – egyebek mellett – az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 6.935.713.861 forintot, és ennek az összegnek a rendelkező részben foglaltak szerinti törvényes mértékű késedelmi kamatát. Az alperes viszontkeresetét részben a P. Kft. szakértő által 305. sorszám alatt csatolt szakvéleményben „N” jelzéssel felsorolt eszközök után használati díj megfizetésére irányuló részében elutasította. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét – az alperes viszontkeresetének a fentieket meghaladó részében helyt adó rendelkezése körében – hatályon kívül helyezte és ebben a körben az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[46] A Kúria abban egyetértett az első- és másodfokú bírósággal, hogy az egyes kereseti kérelmek elbírálása tárgyában tartott tárgyalás berekesztését követően keresetváltoztatásnak már nincs helye, a felperes újabb kereseti kérelmet ebben a körben nem terjeszthetett elő. Tény, hogy 2016. április 20-án a felperesnek már nem volt korábban el nem bírált kereseti kérelme, azonban a régi Pp. nem zárja ki, hogy a már csak a viszontkereset tárgyában

folytatódó elsőfokú eljárásban azzal szemben a felperes szintén viszontkeresetet terjesszen elő. Szerinte az elsőfokú bíróság mulasztott, amikor eltérő jogi álláspontja folytán a felperes eme viszontkeresetének elbírálását mellőzte, ezért azt a folytatódó eljárásban viszontkeresetként el kell bírálnia. Érvelése szerint ennek elmulasztása azonban – tekintettel arra, hogy a bíróság ebben a kérdésben nem döntött – önmagában nem ad alapot a jogerős részítélet hatályon kívül helyezésére; az elsőfokú bíróság a használati díj iránti kereset vonatkozásában önállóan is hozhatott érdemi döntést.

[47] A Kúria álláspontja szerint az ügyben eljáró első- és másodfokú bíróság a szakértői véleményben foglaltak alapján az apportlista tárgyainak jogi megítélése során részben téves következtetést vont le.

[48] Utalt rá, hogy a szakértő az „A” jelű csoportba azokat a tételeket sorolta, amelyek a fennálló tartós fizikai-műszaki kapcsolódás folytán az elválasztás eredményeként károsodnának, így használatuk, értékük jelentősen csökkenne. Az ügyben eljáró bíróságok ezzel összefüggésben nem vontak le a régi Pp. 206. § (1) bekezdésébe ütköző módon okszerűtlen következtetést azzal, hogy azok jogi értelemben alkotórésznek minősülnek, így osztják a fődolog (ingatlan) jogi sorsát. A Kúria kiemelte, hogy egyes tételek (labdarúgópálya, sportöltöző és pálya, sportpálya lelátó, két szoba összkomfortos lakás) nyilvánvalóan alkotórésznek minősülnek, azoknál az elválasztás lehetősége, az alkotórészi kapcsolat megszüntetése fel sem merülhet. Ezeknek a tulajdonjogát tehát az alperes és jogelődei a privatizációs szerződéssel szintén megszerezték.

[49] Szintén utalt rá, hogy a szakértő az „F” jelű csoportba azokat a tételeket sorolta, amelyek „nem alkotórészi” kapcsolatban állnak az ingatlanokkal, de az adott eszköz és az épület között funkcionális kapcsolat áll fenn abban az értelemben, hogy annak megszüntetésével a cementgyártás technológiai folyamata megszűnik, vagy jelentős mértékben befolyásolja a működést. Kifejtette, hogy a szakértői vélemény alapján az ügyben eljáró bíróságok – a régi Pp. 206. § (1) bekezdésébe ütköző módon – tévesen vonták le azt a következtetést, hogy ezek a tételek is alkotórésznek minősülnek, mert a fizikai kapcsolódás hiánya ezt a következtetést nem támasztotta alá. A Kúria álláspontja szerint mindkét fokú bíróság indokolatlan jelentőséget tulajdonított a funkcionalitás kérdésének. Ha az alkotórészi kapcsolat kritériumai (tartós egyesítés, az elválasztással az elválasztott rész elpusztulása vagy értékének, illetve használhatóságának számottevő csökkenése) nem állnak fenn, önmagában a funkcionalitás – a két dolog közös célra rendelt használata (cementgyártás) – a jogi megítélés szempontjából nem lehet ügydöntő jelentőségű.

[50] A Kúria okfejtése szerint az alkotórészi minőség jogi megítélése során a funkcionalitás vizsgálatának a fizikai kapcsolat, a tartós kapcsolódás megítélése során lehet szerepe, olyan esetben, ha az elválasztás nem jár feltétlenül a dolog vagy annak az adott részének a sérelmével. Az alkotórészi kapcsolat megítélése szempontjából nincs jelentősége valamely dologösszesség tárgyai egymáshoz való funkcionális kapcsolatának.

[51] A Kúria rámutatott egyrészt arra, hogy a szakértő az „N” jelű csoportba azokat az eszközöket sorolta, amelyek közvetlen fizikai, műszaki kapcsolatban nem állnak az adott ingatlanokkal, és amelyek „megszüntetése” a technológiai folyamat szempontjából nem jár zavarral, funkciójukat tekintve nem részei a technológiai folyamatnak. Másrészt arra, hogy

az elsőfokú bíróság ezeket a tételeket tartozéknak minősítette, és a régi Ptk. 95. § (2) bekezdése alapján úgy ítélte meg, hogy azok tulajdonjogát az alperes szintén megszerezte.

[52] Kiemelte, hogy a régi Ptk. 95. § (2) bekezdése szerint a tulajdonjog kétség esetén kiterjed arra is, ami nem alkotórész ugyan, de a dolog rendeltetésszerű használatához vagy épségben tartásához rendszerint szükséges, vagy azt elősegíti. Szerinte az adott ügyben azonban e szabály alkalmazásának a feltételei nem álltak fenn. Az „N” jelű csoportba sorolt eszközök tulajdonjogát az alapító a felperes jogelődjének alapításakor az apportálással átruházta, azokat a felperes jogelődje birtokba vette, a tulajdonszerzésének jogi akadályja nem volt, azokon az alperes és jogelődei a privatizációs szerződés alapján tulajdonjogot nem szereztek, a tulajdonjog kérdése nem volt kétséges. Ebből következően ezen eszközök kapcsán az alperes használati díjra alappal nem tarthat igényt.

[53] Álláspontja szerint az alperes a tulajdonában álló ingatlanok és egyéb berendezések (privatizációs szerződés 3. és 4. számú melléklete), valamint az azok alkotórészének minősülő, az apportlistán szereplő egyes tételek („A” jelű csoportba tartozó eszközök) és a klinkerkemencék jogalap nélküli birtoklása [rég Ptk. 193. § (1) bekezdés] folytán alappal tarthatott igényt használati díjra. Ezért – mutatott rá – ebben a körben helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor az azok után fizetendő használati díj mértékének a megállapítása céljából további szakértői bizonyítást folytatott le.

[54] Okfejtése szerint a szakértő végső következtetéseit kellőképpen alátámasztotta, arra az elsőfokú bíróság aggálytalanul alapíthatott érdemi döntést, amelyet kellő részletességgel indokolt: a régi Pp. 221. § (1) bekezdésében írtaknak megfelelő indokát adta, hogy a szakvéleményben foglaltakat mennyiben fogadta el és mennyiben nem osztotta a feleknek a szakvéleményre tett kritikái észrevételeit. Nem jártak el jogszabálysértő módon az ügyben eljáró bíróságok, amikor a felek által beszerzett magánszakértői véleményeket a használati díj megállapítása során figyelmen kívül hagyták, a Kúria az e körben kifejtett okfejtéseikkel egyetértett.

[55] A Kúria a fentiekben kifejtett álláspontja szerint a szakértői véleményben „A” jelű csoportba sorolt eszközök alkotórészi minősége megállapítható volt, azok után az alperes alappal tarthatott igényt használati díjra. Az „F” jelű csoportba tartozó eszközök esetében az alkotórészi kapcsolatot a szakértői vélemény alapján sem látta megállapíthatónak, úgy foglalt állást, hogy azokon az alperes tulajdonjogot nem szerzett, így azok használata folytán használati díj fizetésére nem kötelezhető.

[56] A szakértő a szakvéleményében az „A” és „F” jelű csoportba tartozó eszközök használati díját éves bontásban adta meg, azonban azokat összehasonlíthatóságában nem különítette el, így a rendelkezésre álló adatok alapján nem határozható meg, hogy az évenkénti és az összesített díjból mennyi az „A” jelű csoportba, és mennyi az „F” jelű csoportba tartozó eszközök után külön-külön megállapítható használati díj. Emiatt ebben a körben a döntéshez szükséges tények (számszaki adatok) nem álltak rendelkezésre. A Kúria ezért a jogerős részítéletet – az alperes viszontkeresetének a fentieket meghaladó részében helyt adó rendelkezések körében – az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és ebben a körben az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[57] A régi Pp. 275. § (5) bekezdése alapján a következőket hagyta meg az elsőfokú bíróságnak. A megismételt eljárásban hívja fel a szakértőt a szakvélemény kiegészítésére, amely során a szakértő a perbeli időszakra vonatkozóan éves bontásban határozza meg, hogy mennyi az „A” jelű csoportba sorolt – alkotórésznek minősülő – eszközök után fizetendő használati díj. Ha a felperes a megismételt eljárásban megfelelő indokát adja annak, hogy a szakértői véleményben foglaltakhoz képest a földolog (ingatlan vagy egyéb eszköz) és az azzal alkotórészi kapcsolatban álló eszköz pontosabb azonosítása szükséges, akkor ennek függvényében a bíróság hívja fel a szakértőt az alkotórészi kapcsolattal érintett földolog és az alkotórésze pontosabb beazonosítására.

[58] A Kúria utalt arra is, hogy a folytatódó eljárásban a beszámítási kifogás elbírálása mellett az elsőfokú bíróságnak a felperes 2016. április 20-án előterjesztett kérelmével mint a viszontkeresetével összefüggésben kifejtett álláspontjára tekintettel, erről a kérelemről is döntenie kell.

A viszontkereseti kérelem és az alperes védekezése

[59] A megismételt eljárásban a felperes viszontkereseti kérelme annak a megállapítására irányult, hogy a keresetleveléhez F/11. sorszám alatt csatolt apportlistának a 305. sorszám alatt előterjesztett szakértői véleményben „F” és „N” betűvel jelzett tételeinek ő a tulajdonosa. Kérte továbbá, hogy a bíróság kötelezze az alperest, hogy az „N” betűvel jelzett tételeket adja a birtokába. További kérelme arra irányult, hogy a bíróság az 1995-2012. évekre teljesített építményadó összegét az alperes javára jogerősen megítélt használati díjkövetelésével szemben számítsa be, az építményadó összegét 924.951.742 forintban jelölte meg. A 2020. február 19-én megtartott tárgyaláson a keresetét leszállította akként, hogy pontosított kérelme szerint a bíróság kötelezze az alperest az „N” jelű eszközök kiadására, az „F” betűvel jelzett eszközök vonatkozásában az ítélet indokolásában kérte azok tulajdonjogának a megállapítását.

[60] Az alperes ellenkérelmében vitatta a beszámítási kifogás megalapozottságát. Vitatta, hogy a felperes által megjelölt ingóságok az ő tulajdonát képezik. Szerinte a felperes nem bizonyította, hogy azok tulajdonjogát apport címén megszerezte. Szerinte a Kúria a jogerős ítéletet részben a hatályon kívül helyező határozatában ebben a kérdésben nem foglalt állást, így az ítélt dolognak nem minősíthető.

[61] Hivatkozott a Fővárosi Ítéltábla 14.G.40.414/2009/24. számú részítéletére, továbbá a Kúria Gfv.X.30.252/2010/5. számú részítéletére, amelyek szerint a felperes által hivatkozott apportlista a tulajdonszerzését nem igazolja. Állította, hogy ezen eszközök vonatkozásában az ő részéről tilos önhatalom nem mutatható ki.

Az első- és másodfokú részítélete

[62] Az elsőfokú bíróság részítéletével a felperes viszontkeresetét elutasította.

[63] Utalt rá, hogy a felperes a 2020. február 19-én tartott tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy a viszontkeresetét leszállítja az apportlistának a 305. sorszámú szakértői véleményben megjelölt „N” jelű eszközök kiadására és szerinte az „F” és „N” jelű eszközök tulajdonjogának a megállapítására vonatkozó kérelmét nem tartotta fenn. A felperes nyilatkozatát az „F” és „N” jelű eszközök tulajdonjogának megállapítása vonatkozásában előterjesztett viszontkereseti kérelmétől való elállásként értékelte. Tekintettel arra, hogy az alperes az elálláshoz nem járult hozzá, ezért érdemben vizsgálta a tulajdonjog megállapítása iránti keresetet.

[64] Okfejtése szerint a felperes nem jelölte meg, hogy milyen jogának megóvása végett szükséges az „F” és „N” jelű csoportba sorolt eszközök feletti tulajdonjogának a megállapítása. Ezért szerinte a megállapításai kereset jogszabályi feltételei nem állnak fenn.

[65] További okfejtése szerint vizsgálnia kellett azt is, hogy a felperes által kiadni kért vagyontárgyak tulajdonosának minősül-e a felperes. Szerinte a hivatkozott apportlista a felperes tulajdonjogát nem bizonyította. Utalt arra is, hogy a felperes a 2017. december 7-én kelt 175. sorszámú beadványához ugyan mellékelte egy tárgyi eszközlistát, azonban az nem felel meg a számviteli törvény követelményeinek. Érvelése szerint a felperes által mellékelte eszközlista és a felperes 2020. február 4-én csatolt előkészítő iratában felsorolt eszközök nem beazonosíthatók, mert az eszközlista nem tüntet fel olyan leltári számot, amit a felperes beadványa tartalmaz.

[66] Az elsőfokú bíróság a felperes beszámítási kifogását is alaptalannak találta, mert szerinte az általa teljesített építményadó összegét okirattal nem tudta alátámasztani.

[67] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletének a tulajdonjog megállapítása iránti viszontkereseti kérelmet elutasító rendelkezését helybenhagyta, egyebekben azt – a felperest az alperes javára perköltségfizetésre kötelező rendelkezésre is kiterjedően – hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a körben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

[68] Nem osztotta a felperesnek a 2020. február 19-i tárgyaláson tett jognyilatkozata téves értékelésére vonatkozó fellebbezési érvelését. Szerinte helytállóan vont le következtetést az elsőfokú bíróság arra, hogy az ingóságok tulajdonjogának a megállapítása iránti viszontkereseti kérelem vonatkozásában a felperes részéről annak a közlése, hogy e körben érdemi döntést nem kér, nem keresetleszállításnak, hanem elállásnak minősül, amelyhez az alperes hozzájárulása is szükséges, annak hiányában a per részben történő megszüntetésére nem volt lehetőség.

[69] Okfejtése szerint amennyiben a fél valós tárgyi keresethalmazatban álló kérelmei egyikének az elbírálását a továbbiakban nem kéri, az a keresettől való elállásnak és nem keresetleszállításnak minősül. Alaptalannak találta a felperesnek azt az érvelését, hogy megállapítás helyett utóbb ingók kiadását kérte, mert a kérelmei nem egymást felváltották, hanem a felperes az egyik kérelmétől elállt. A másodfokú bíróság a tulajdonjog megállapítása iránti keresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést helybenhagyta, a felperes fellebbezését alaptalannak találta.

[70] Utalt rá, hogy a Kúria hatályon kívül helyező határozata anyagi jogerő hatással csak annyiban bír, hogy az nem tehető vitássá, miszerint az alperes a privatizációs szerződéssel az „N” jelű eszközökön tulajdonjogot nem szerzett. Szerinte helyesen vont le következtetést az elsőfokú bíróság arra, hogy az „N” jelű eszközök tulajdonjogának a felperes jogelődje általi apportálással történő megszerzése kétségmentesen nem bizonyított.

[71] Okfejtése szerint a felperes jogelődjének alapítására a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény rendelkezései voltak az irányadók, amelynek 21. § (1) bekezdés d) pontja szerint a társasági szerződésben meg kell határozni a társasági vagyon mértékét, vagyis a nem pénzbeli betétek meghatározása kötelező tartalmi eleme a társasági szerződésnek, terjedelmes apport-felsorolás esetén az apporttárgyak meghatározására a társasági szerződés mellékletét képező apportlistán is sor kerülhet, amely a társasági szerződéssel alkot egységet, és így azt szintén alá kell írni. Hangsúlyozta, hogy a felperes által apportlistaként megjelölt okirat aláírására és annak a Cégbírósághoz való benyújtására nem került sor, a felperes által becsatolt gépi nyomtatású listán több javítás szerepel, a Cégbírósághoz benyújtott 1988. november 1-jén kelt apportleltár-összesítő pedig a vagyontárgyak tételes felsorolását nem tartalmazza. E miatt az apportlista nem minősül teljes bizonyító erejű magánokiratnak, szerinte csak arra lehetett következtetést levonni, hogy az alapítónak szándékában állt gépek, berendezések, járművek apportálása, de bizonyossággal nem állapítható meg, hogy ebbe a körbe az „N” jelű eszközök is beletartoztak, így az nem ad alapot a tulajdonszerzés megtörténtének a megállapítására.

[72] Utalt rá, hogy a felperes az igényét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:7. § (1) és (2) bekezdésére is alapította, arra hivatkozással, hogy őt az alperes a békés birtoklásban megzavarta és a perbeli ingóságok birtokától önhatalommal megfosztotta. A másodfokú bíróság szerint ebben a körben az elsőfokú bíróság a releváns törvényi tényállást nem tárta fel és az egyébként rendelkezésre álló bizonyítékok értékelésére sem tért ki, azokból jogi következtetést nem vont le. E hiányosságok pótlására azonban a jogorvoslati eljárásban szerinte nem volt lehetőség, ezért ebben a körben az elsőfokú részítéletet hatályon kívül helyezte.

[73] A másodfokú bíróság nem értett egyet a beszámítási kifogást elutasító elsőfokú döntéssel, mert az elsőfokú bíróság szerinte a tényállást részben nem tárta fel.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[74] A jogerős részítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Elsődlegesen annak a hatályon kívül helyezését és a viszontkeresetének helyt adó határozat meghozatalát kérte azzal, hogy a Kúria kötelezze az alperest, hogy adja a birtokába az apportlista „N” betűvel jelzett és a felülvizsgálati kérelemben tételesen felsorolt 82 ingóságot.

[75] Másodlagosan kérte a jogerős részítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

[76] Előadta, hogy a felülvizsgálati kérelem nem irányul a jogerős részítélet azon rendelkezései ellen, amelyekkel a másodfokú bíróság az elsőfokú részítéletet hatályon kívül helyezte [a Ptk. 5:7. § (1) és (2) bekezdéseire alapított felperesi petitum kapcsán az „N” jelű ingóságok felperesi birtokba adására irányuló kereset, illetőleg az építményadó tárgyában előterjesztett felperesi beszámítási kifogás].

[77] Állította, hogy a jogerős részítélet jogszabálysértő módon tartalmazza, hogy az általa a 2020. február 9-én tartott tárgyaláson tett azon nyilatkozat, amelyben az apportlista „N” és „F” tételei vonatkozásában a tulajdonjog megállapítására vonatkozó kereseti kérelmét nem tartotta fenn, pusztán e tételek kiadására kérte az alperes kötelezését, nem keresetleszállításnak, hanem elállásnak minősült, amelyhez az alperes hozzájárulása hiányzott, ezért a bíróságnak a megállapítási keresetről érdemben kellett döntenie.

[78] Hivatkozása szerint a 2020. február 9-én megtartott tárgyaláson egyértelműen úgy nyilatkozott, hogy a keresetétől nem eláll, hanem azt leszállítja, nem kérve az apportlista „N” és „F” betűvel jelzett tételei vonatkozásában a tulajdonjogának megállapítását az ítélet rendelkező részében, viszont e vonatkozásban azt kérte, hogy a bíróság az ítélet indokolásában juttassa kifejezésre a perbeli eszközök feletti tulajdonjogban való döntést.

[79] Önmagában, hogy ő formálisan külön fogalmazta meg a tulajdonjog megállapítására és az egyes ingó dolgok kiadására vonatkozó kérelmét, az szerinte nem jelenti azt, hogy ezek egymással tárgyi keresethalmazatban állnak, a kérelmei egységes keresetet képeznek és egységes elbírálást igényelnek. Hangsúlyozta, hogy a tulajdonjog és a birtok visszaadására irányuló kereseti kérelem az anyagi jog folytán olyan szoros egységet alkot, hogy az nem minősül valódi tárgyi keresethalmazatnak.

[80] Sérelmezte, hogy a jogerős részítélet indokolása szerint nem bizonyított kétségmentesen, hogy jogelődje a perbeli ingóságok tulajdonjogát apportálás címén megszerezte. Hangsúlyozta, hogy a Kúria korábban meghozott részítéletében egyértelműen megállapította, hogy az apportlista „N” betűvel jelzett tételei nem állnak az alperes tulajdonában, ő azokon apportálással és birtokbavétellel tulajdonjogot szerzett. Érvélése szerint a jogelőd társaság alapítására nem a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény, hanem az 1875. évi XXXVII. törvény rendelkezései az irányadók. Utalt arra is, hogy a később hatályba lépő jogszabályok sem tartalmaztak előírást arra nézve, hogy a nem pénzbeli hozzájárulás igazolására milyen részletességű listát kell az alapítóknak benyújtani. Szerinte a másodfokú bíróság valójában azt mondta ki, hogy az apportálás érvénytelen volt.

[81] Rámutatott, hogy a 175. sorszámú beadványához csatolt eszközlistával azonos tartalmú lista vonatkozásában az alperes a 2013. szeptember 16-án és a 2012. január 4-én benyújtott beadványában, illetőleg az utóbbihoz csatolt 2011. december 15-én kelt levelében maga is elismerte, hogy az abban szereplő eszközök az ő tulajdonában állnak.

[82] Utalt arra is, hogy a kereseti kérelme azért sem lett volna elutasítható, mert a tilos önhatalmat tanúsító fél nem élvezhet jogvédelmet a birtokától megfosztott féllel szemben. Az pedig tényként állapítható meg, hogy az alperesnek nincs olyan érvényes jogcíme, amely alapján a perbeli ingóságok birtoklására jogosult lenne.

[83] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében egyrészről kérte, hogy a Kúria a felülvizsgálati kérelmet hivatalból utasítsa el, másrészről érdemben kérte a jogerős részítélet hatályában való fenntartását.

[84] Állította, hogy a felperes a felülvizsgálati kérelmében olyan értelmet igyekszik tulajdonítani a jogerős részítéletnek, mintha a másodfokú bíróság a perbeli dolgok kiadására irányuló viszontkeresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést helybenhagyta volna. Szerinte a jogerős részítélet indokolása is egyértelműen tartalmazza, hogy a jogerős részítéletnek a hatályon kívül helyező rendelkezése az „N” jelű eszközök birtokba adása iránti viszontkereseti kérelem egészére vonatkozik. Okfejtése szerint az „N” jelű eszközök kiadására vonatkozó viszontkeresetnek nincs olyan része, amely részítéleti rendelkezéssel vagy az ügy érdemében hozott végzéssel került volna elbírálásra, így a jogerős részítélet felülvizsgálatának ebben a körben nincs helye.

[85] Rámutatott, hogy a felperes viszontkereseti kérelme egyrészről a perbeli ingóságok tulajdonjogának a megállapítására irányult, másrészről pedig arra, hogy azokat a bíróság adja a felperes birtokába, ebből következően a felperes kereseti kérelme valódi tárgyi keresethalmazatot képezett és ehhez képest a felperes a keresetét nem leszállította, hanem az egyik viszontkereseti kérelmétől elállt.

[86] Vitatta, hogy a felperes viszontkeresete egységes keresetnek minősül, ezért szerinte az ügyben eljáró bíróságok nem jártak el jogszabálysértő módon, amikor a tulajdonjog megállapítására irányuló keresetet mint önálló kereseti kérelmet bírálták el.

A Kúria döntése és jogi indokai

[87] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alapos.

[88] A Kúria előjáróban a következőkre mutat rá. A felperes a felülvizsgálati kérelmét esethetőleges kérelemként terjesztette elő. Elsődleges kérelme valóban olyan tartalmú határozat meghozatalára irányult, hogy a Kúria a részben jogerős részítéletet helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróság részítéletét – részben – akként változtassa meg, hogy kötelezze az alperest a felülvizsgálati kérelemben felsorolt ingóságok kiadására. Mindazonáltal a kérelmében előadta, hogy az nem érinti a jogerős részítéletnek az elsőfokú részítéletet hatályon kívül helyező rendelkezéseit, ideértve a birtokba adásra irányuló viszontkereseti kérelmet elutasító részét.

[89] A Kúria a felperesnek a felülvizsgálati kérelmében foglalt nyilatkozatai közötti ellentmondást úgy oldotta fel, hogy – értelmezése szerint – a felperes ugyan sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság szerint nem bizonyította: a perbeli ingóságoknak ő a tulajdonosa, de a felülvizsgálati kérelmet alapvetően arra alapította, hogy – szemben a részben jogerős részítéletben foglaltakkal – ő a tulajdonjog megállapítása iránt önálló valós tárgyi keresethalmazatban álló kereseti kérelmet nem terjesztett elő. Következtetésképpen a felülvizsgálati kérelem – annak valós tartalma szerint – arra irányult, hogy a Kúria a másodfokú részítélet jogerős rendelkezését hatályon kívül helyezve az elsőfokú bíróság

részítéletét a jogerőre emelkedett részében változtassa meg és mellőzze a tulajdonjog megállapítására irányuló keresetet elutasító rendelkezését.

[90] A Ptk. 5:36. § (1) bekezdése szerint a tulajdonos követelheti a jogellenes beavatkozás vagy behatás megszüntetését, és a jogalap nélkül birtokostól a dolog kiadását. A Ptk. 5:7. § (1) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy tilos önhatalom esetén a birtokos az eredeti birtokállapot helyreállítását, vagy a zavarás megszüntetését kérheti a bíróságtól.

[91] A Ptk. 5:36. § (1) bekezdésében rögzített tulajdoni igény és az 5:7. § (1) bekezdésében foglalt birtokvédelmi igény között az a különbség, hogy a tulajdoni igény érvényesítése esetén a felperes az igényét arra alapítja, hogy ő a dolog tulajdonosa, és a tényleges birtokos nem rendelkezik a birtoklásra feljogosító jogcímmel. Ebben az esetben a felet terheli annak a bizonyítása, hogy ő a másik fél által birtokolt dolgok tulajdonosa.

[92] A Ptk. 5:7. § (1) bekezdésében foglalt birtokvédelmi igény alapja, hogy a jogosultat tilos önhatalommal fosztották meg a dolog birtokától. Ebben az esetben neki a Ptk. 5:7. § (2) bekezdése alapján csak azt kell bizonyítania, hogy ő a békés birtoklásban megzavart fél, vagyis, hogy a dolog birtokától őt tilos önhatalommal fosztották meg és ennek eredményessége esetén a másik felet terheli annak a bizonyítása, hogy ő a birtoklásra feljogosító jogcímmel rendelkezik.

[93] A dolog tulajdonosa a tulajdoni és a birtokvédelmi igényt együttesen is érvényesítheti. Ilyen esetben a kérelme a dolog kiadására irányul azzal, hogy az érvényesíteni kívánt jogot – eshetőlegesen – két jogcímmel alapítja. Ami azt is jelenti, hogy nyilatkoznia kell arról is, hogy a bíróság az eshetőlegesen előterjesztett jogcímeket milyen sorrendben bírálja el.

[94] Az adott ügyben a felperes formálisan két kérelmet terjesztett elő, de a pontosított kereseti kérelme annak tartalma szerint egy keresetnek minősült. A kereseti kérelem a perbeli dolgok kiadására irányult, csupán a kérelmét két jogcímmel alapította. Ezért jogszabályt sértett az elsőfokú bíróság, amikor a felperes keresetét a régi Pp. 3. § (2) bekezdésébe ütköző módon nem annak tartalma szerint bírálta el és jogszabálysértő módon járt el a másodfokú bíróság is, amikor az elsőfokú bíróság részítéletét ebben a részében a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta. A Kúria emiatt a jogerős részítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság részítéletét részben megváltoztatva mellőzte a felperes viszontkeresetét elutasító részének a másodfokú bíróság által helybenhagyott rendelkezését.

[95] Tekintve, hogy az eljárás a jogerős részítélet hatályon kívül helyező rendelkezése okán első fokon folyamatban van, a megalapozott döntés érdekében a Kúria utal rá, hogy az elsőfokú bíróságnak a felperes birtokba adás iránti keresetét egységesen, oly módon kell elbírálnia, hogy amennyiben e körben a felperes eltérő nyilatkozatot nem tesz, akkor elsődlegesen a tulajdoni igényére alapított jogcímet, másodlagosan pedig a birtokvédelemre alapított jogcímet kell elbírálni azzal, hogy a két esetben a bizonyítási teher szabályai eltérően alakulnak. A Kúria utal arra is, hogy az ügyben az már nem vitatható, hogy az alperes a perbeli ingóságoknak nem a tulajdonosa, ezért a birtokvédelmi igény esetleges elbírálása esetén őt terheli annak a bizonyítása, hogy rendelkezik olyan jogcímmel, amely a perbeli

ingóságok birtoklására feljogosítja. Ugyanígy nem képezi vita tárgyát, hogy az alperes a perbeli ingóságokat tilos önhatalommal vette birtokba.

Záró rész

[96] A Kúria a feleknek a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét – amely a felperes esetében magában foglalja az általa lerótt felülvizsgálati eljárási illetéket is – a régi Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 77. §-a alapján ezúttal csak megállapította (az 1/2017. PJE határozat szerint a régi Pp. alapján elbírálandó ügyekben változatlanul alkalmazandó 4/2009. (XII. 14.) PK véleményben foglaltak figyelembevételével), annak viseléséről az elsőfokú bíróság dönt az érdemi határozata meghozatalakor.

[97] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján a felperes kérelmére kitűzött tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2021. június 9.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Kiss Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. bíró